

COLECTIV – Dezastrul care a schimbat o epocă

■ ENACHE TUȘA

[„Ovidius” University, Constanța]

Abstract

It took a tragedy to wake shared sense of responsibility and involvement, the awareness of the need for profound change in Romanian society. Disaster victims has exceeded the borders of Romania being one an Italian and a Turkish student. Collective it meant that an era ended and another began by large street protests that were held in major Romanian cities, protests that brought down the government of Victor Ponta by the latter's resignation.

Keywords

Collective phenomenon; disaster; national tragedy; young people; political system

Considerații preliminare

Am reflectat asupra redactării acestui articol care reprezintă opinia personală în momentul în care redacția revistei *Sfera Politicii* a propus acest număr tematic dedicat *Fenomenului Colectiv*. Am denumit evenimentele *fenomen* deoarece reacțiile publice au avut impactul unui fenomen social în sine. Reticența redactării acestui articol a avut mai multe cauze.

O primă cauză rezidă în puținele surse de analiză pe care le avem la îndemână, mare parte a informațiilor provenind din presa centrală care a relatat săptămâni întregi despre dezastrul din Colectiv. O altă cauză ar fi puternica emoție pe care societatea românească a trăit-o solidarizându-se cu familiile afectate de tragedie.

Nu în ultimul rând trebuie amintite acuzele grave aduse sistemului politic și administrativ românesc postdecembrist de către societatea civilă și de opinia publică în general, indignată de lipsa de responsabilitate a decidenților politici. Multe dintre acuzele publice sunt concentrate pe corupția din sistemul instituțional și din interiorul sistemului politic.

A fost adusă în discuția publică incapacitatea sistemului politic și instituțional de a se reforma și de a fi în serviciul societății și cetățeanului în ultimul sfert de secol. Din acest motiv am decis să începem prin a analiza evoluția

ultimilor 25 de ani de administrare a societății românești deoarece acuzele publice s-au îndreptat către această perioadă. Opinia majoritară a susținut că în guvernarea deficientă rezidă multe din cauzele care au condus la *tragedia națională* ce a curmat viețile a 64 de tineri. Au existat voci care au acuzat lipsa de viziune a reformatorilor sistemului politic care condus la blocajele instituționale atât de blamate, detestate și hulite. Mai mult, există și opinii conform cărora elita politică post comunistă este de aceeași calitate și mentalitate cu cea dinainte de 1989. Dacă privim retrospectiv vom putea observa că în România post decembristă preluarea puterii politice s-a făcut de către un grup care avea puternice legături cu regimul comunist și cu oameni ce deținuseră funcții cheie în administrațiile comuniste de după 1945. Însă de la acel moment evoluția societății românești a marcat multe repere importante.

Toți acești oameni au făcut parte din grupul care s-a succedat la conducere și a avut misiunea de a-și conserva puterea și influența politică, de a-și rezerva resursele financiare ale sistemului economico-politic.

Pentru verificarea ipotezelor de lucru am utilizat o perspectivă metodologică caracteristică domeniului *ceretării calitative*. Aceasta reprezintă, conform lui A. Bryman „o strategie de cercetare care pune în prim-plan mai curând cuvintele decât cuantificările, în analiza și culegerea datelor.”¹ Ca metodă am ales *studiul de caz*, care are drept caracteristici subiectul specific, un spațiu delimitat geografic și o perioadă particulară de timp și urmărește „conexiunea dintre un fenomen politic, social sau economic și circumstanțele unice ale unei societăți”². În cadrul oricărui proces de tranziție un rol important îl ocupă identificarea și evaluarea instituțiilor, liderilor politici și a artizanilor fostului regim aceștia nefiind interesați să pună bazele unui nou sistem politico-social și a unui proces de reformă.

Fiecare stat din fostul grup al țărilor comuniste a adoptat metode diferite de reformă, democratizare și de excludere a foștilor lideri dar și colaboratori ai regimului comunist (în România acest lucru s-a întâmplat parțial). Această diversitate în abordarea problematicii în cauză a stat la baza diviziunii politice a Europei de Est postcomuniste și la evoluții complet diferite a statelor din Blocul Sovietic. Analiza este influențată de mai multe variabile:

- gradul de opresiune ce a caracterizat fostul regim comunist din respectiva țară
- modul de realizare a tranziției spre un regim democratic în cadrul societății
- forța politică a elitei postcomuniste și organizarea acesteia
- natura sistemului politic și promovarea valorilor social-politice.

Deși toate statele foste comuniste din Europa Centrală și de Est au condamnat în mod formal vechiul regim puține dintre ele au rupt-o cu trecutul comunist și au adoptat proceduri judiciare de condamnare a trecutului comunist. Judecarea trecutului comunist în statele Europei Centrale și de Est s-a fundamentat pe elaborarea unor declarații politice fără efecte concrete însă. Metodele prin care erau selectați indivizii relaționați cu procesul de reformare a fostului regim au fost diferite în fiecare sistem în parte. Insuccesul major al mobilizării voluntare a societății românești a fost înregistrat din perioada anilor `90- `93 caracterizată ca fiind una asenmănătoare cu perioada clandestină a partidului³ în anii `30. Acest aspect a fost cauzat și de memoria socială românească a anilor care au urmat evenimentelor din decembrie 1989. Fenomenul *Piața Universității*, mineriadele și ideea reinstaurării

1 Alan Bryman, „The Nature of Qualitative Research”, *Social Research Methods*, (Oxford University Press, 2001), 264.

2 Timothy C. Lim, *Doing Comparative Politics – An introduction to Approaches and Issues*, (London, Boulder: Lynne Rienner Publishers, 2006), 45.

3 Stelian Tănase, *Clienții lu'tanti Varvara: istorii clandestine*, (București: Humanitas, 2005), 240-241.

monarhiei au constituit temele notorii ale unei realități ce a fost adânc impregnată în imaginarul colectiv al românilor.

Pentru fiecare țară în parte se observă că un element foarte important îl constituie felul în care s-a produs tranziția către noul regim politic. Astfel, în Ungaria, Polonia, Bulgaria, tranziția a fost mai mult una de fațadă deoarece tranziția s-a produs pe fondul unei colaborări între vechiul regim și cel nou instalat. În cazul Bulgariei și României, foarte mulți colaboratori ai fostului regim dețin în continuare aceleași funcții⁴. Procesul de reformă a fost mult mai dur în cazul Cehiei sau Germaniei de Est unde dorința de a răzbuna nedreptățile săvârșite de regimul comunist a fost destul de puternică. Astfel reformarea sistemului a fost cu atât mai eficientă cu cât noul regim a fost mai puternic motivat de pedepsirea abuzurilor trecutului și instalarea unui sistem democratic reprezentat de o altă elită politică.

Fenomenul social Colectiv

Dezastrul din 30 octombrie 2015 a confirmat aspectele prezentate anterior despre societatea românească, despre ineficiența instituțiilor și despre plasarea responsabilității pe orice altă autoritate numai pe cea în cauză nu. Analiza post factum a tragediei a dezvăluit o realitate pe care nu o cunoșteam sau nu o bănuiam cei mai mulți dintre noi. Un amplu reportaj realizat de o televiziune centrală a încercat să explice cauzele care au condus la tragicele evenimente din seara de 30 octombrie. Între alte aspecte semnalate de reportaj cităm: „*Odată cu tragicul eveniment de la Colectiv, România a deschis ochii și a descoperit o lume de puțini cunoscută. În subsoluri pline de umezeală și fum, hale și fabrici, cresc de ani de zile tinerii acestei țări. Și nu sunt niște pierde vară. Reprezintă viitorul acestei țări. Sunt tinerii culți, pentru care muzica, teatrul și arta fac parte din educația lor. Așa erau și tinerii frumoși, cei care au pierit în infernul de la Colectiv. Cu toții făceau parte din universul underground, pentru care Bucureștiul a fost numit de străini noul Berlin.*”⁵

Acuzele publice susțineau că nu se poate nega starea de lucruri, că acuzațiile se confirmă și că tinerii de valoare ai acestei țări sunt reprezentați de ei înșiși. Percepuți ca neînțeleși de către societate tinerii de excepție s-au grupat într-o mișcare de rezistență împotriva imposturii, minciunii și lașității, explică vocea străzii.

Unii dintre acești tineri acuză criza de identitate a societății românești care se conturează ca un fenomen național. Analizând reportajul pe care-l aminteam putem observa cum cei intervievați își exprimă un tip de frustrare pe care au acumulat-o în relație cu societatea în care trăiesc și care se încapățânează să nu-i observe, să nu ia în calcul opiniile lor. Un reprezentant al acestei generații de tineri explică „de ce ei sunt altfel decât ceilalți”. În cadrul protestelor de stradă tinerii susțineau că „ei nu pot fi manipulați, nu sunt cei care îngroașă rândurile celor care merg în rând cu turma cumințită cu mici și bere electorală și nu acționează irațional, nu vor să devină o masă de manevră a politicienilor și nici nu vor să fie părtași la difuziunea ignoranței și multiplicarea imposturii”. Nu sunt „oile placide” dintr-un cunoscut cântec interpretat de Adrian Pleșca (alias Artanul) solistul trupei *Timpuri Noi*. Chitaristul trupei *Travka*, Alexei Turcan, explică extrem de lucid cum stau lucrurile și cum percep acești tineri tot acest fenomen social. „*Te gândești... voi unde locuiți? Ce știți voi despre noi? Când coborâți voi într-un club sau într-un restaurant în care*

4 Tom Gallagher, *Furtul unei națiuni. România de la comunism încoace*, (București: Ed. Humanitas, 2004).

5 „Colectiv, simbolul generației underground din România. Cluburile din subsoluri au transformat Bucureștiul în „noul Berlin”, <http://stirileprotv.ro/stiri/social/colectiv-simbolul-generatiei-underground-din-romania-cluburile-din-subsoluri-au-transformat-bucurestiul-in-noul-berlin.html>, accesat în data de 03.04.2016.

sunt sute și sute de mii de oameni care merg zilnic...acolo? Noi nu facem parte din oala asta din care, atunci când vine festivalul berii sau zilele orașului, primarul bagă mâna în oala aia și scoate. Ne adresăm unor oameni care gândesc, care vor mai mult, care nu se lasă pe-o ureche. Oameni care merg la teatru, care au cultură și gusturi bune.”⁶

Susținem relevanța unei astfel de interogații publice pentru motivul că, în multe cazuri, în calea măsurilor care urmăresc implementarea reformelor se ridică bariere puternice constând în invocarea imposibilității de reformă de către instituțiile în cauză ori imposibilitatea de a asigura drepturile cetățeanului, garantate prin Constituție și prin diferite legi ale sistemului juridic.

În tot scandalul public, declanșat după dezastru, au fost invocate diverse motive, menite să-i absolve pe liderii politici de culpă. Aceste aspecte pot conduce, în multe din cazuri, la blocarea reformelor deși acestea sunt impuse de legi care instituie măsuri de aplicare.

Astfel, legile în cauză sunt lipsite de efecte juridice deoarece nu pot schimba nimic datorită unei mentalități tributare ideii că „lucrurile pot funcționa și așa”. În cazul Colectiv, au fost invocate netemeinicia considerentelor împotriva măsurilor, în sensul că nu a existat o reală incompatibilitate între aplicarea prevederilor legale și noțiunea de „domnie a legii”, constând în ordinea juridică care funcționează într-un stat de drept. S-a afirmat public că oaza de libertate a acestor tineri se afla în locații cu totul improprie acestui gen de acțiuni culturale și artistice de certă valoare. Amintim aici locațiile în care se suțineau concerte : – *Expirat, Control, Fire* (nume predestinat), *Club A, Colectiv* (și aici putem observa caracterul colectiv al suferinței- predestinat parcă!).

Aceste locații adăpostesc grupuri de tineri cu mesaje puternice și cu o gândire diferită care s-a constituit într-un mesaj al generației lor. Artiști români din lumea *underground* au încercat să dea un mesaj prin muzica-manifest pe care o promovează și au creat o mișcare de recuperare valorică, au convins crema tinerilor cu vârste cuprinse între 20 și 40 de ani că se poate și altfel, că trebuie să fie altfel. Pentru muzica interpretată de artiștii lor tinerii i-au însoțit în acele locuri total nepotrivite scopurilor culturale și artistice amenajate în subsoluri așa cum este și locația din fosta fabrică *Pionierul* denumită simplu și sugestiv...*Colectiv*. Unul dintre artiștii supraviețuitori le-a reproșat decidenților politici sub forma umorului negru: „*Ohooho, bună dimineața, dragi aleși, cum doriți cafeaua? Cu girofar? Abia după tragedii din astea mai coborâți și voi în lumea noastră. Bănuiesc că nici pe holurile spitalelor nu v-a picat bine. Cultura românească se desfășoară și dincolo de Ateneu și fotolii VIP. În beciuri și umezeală se cântă! E o mișcare de amploare, pe toate direcțiile, poate nu știți, unii aseamănă cultural Bucureștiul actual cu Berlinul din anii '90.*”⁷

Acest tip de reacție a reprezentat doar o formă de indignare a tinerilor români care fac parte din aceste grupuri și care au creat un fenomen, o cultură și care sunt în stare să-și urmeze idolii în orice loc decid să concerteze aceștia. I s-a reproșat societății românești că nu dorește să știe nimic despre grupurile acestea de tineri. În cadrul manifestațiilor de stradă s-a impus opinia conform căreia societatea românească va trebui să-și reevalueze atitudinea față de acești tineri și să țină cont

6 „Colectiv, simbolul generației underground din România. Cluburile din subsoluri au transformat Bucureștiul în „noul Berlin”, <http://stirileprotv.ro/stiri/social/colectiv-simbolul-generatiei-underground-din-romania-cluburile-din-subsoluri-au-transformat-bucurestiul-in-noul-berlin.html>, accesat în data de 03.04.2016.

7 „Lunga lista a celor vinovati pentru tragedia din Colectiv. „Este o concluzie a incompetentei si ignorantei”, <http://romaniateiubesc.stirileprotv.ro/emisiuni/2015/sezonul-2/lunga-lista-a-cel-or-vinovati-pentru-tragedia-din-colectiv-este-o-concluzie-a-incompetentei-si-ignorantei.html>, accesat în data de 03.04.2016.

de opiniile pe care doresc să le impună în spațiul public. S-au invocat, astfel, mai multe motive expuse public. Un prim motiv ar fi acela că tinerii fac parte dintre aceia care devin studenți în cele mai performante universități românești și străine.

Al doilea motiv ar fi acela că domeniile pe care acești tineri le studiază acoperă o paletă largă de științe precum: cibernetica, medicina, arhitectura, fizica nucleară, electronica și telecomunicațiile, ingineria din toate domeniile, artele plastice, artele spectacolului, sociologia, antropologia, automatica, informatica și alte zeci de științe extrem de complexe. Al treilea motiv ar fi acela că tinerii se opun cu fermitate procesului de degradare culturală a României care este vizibil și evoluează în fiecare an.

Diluarea valorilor naționale și a educației este clamată de această categorie socială care își dorește să obțină recunoașterea meritelor „pe bune” adică pe baza competențelor și a meritului fiecăruia, s-a aflat printre revendicările străzii. Un al patrulea motiv ar fi acela că tinerii despre care vorbim aici nu vor să moștenească o societate clădită pe șpagă și pe metehnele balcanico-orientale ce, se pare, fac parte din gena popoarelor din sud-estul Europei.

S-au vehiculat multe exemple și motive de reformare a societății pe care tinerii și-o doresc și pe care nu o au din moment ce pe buzele tuturor tinerilor se aude: „*vrem o țară ca afară*”. În seara de 30 octombrie 2015 s-a putut observa un întreg lanț al slăbiciunilor care au condus la sincope și la întârzierea intervenției care a amplificat dezastrul ce a îngrozit Europa. Un întreg sistem instituțional și-a dovedit limitele, a intervenit cu întârziere iar atunci când a făcut-o au existat și elemente de ineficiență.

Particularizând cazul *Colectiv* se poate afirma că autoritățile au fost luate prin surprindere iar modul în care au funcționat serviciile a demonstrat că trebuie încă reforme. În spațiul central și est-european regimurilor care au administrat sistemul instituțional le sunt specifice anumite mentalități care plasează responsabilitatea pe umerii terților în momentul apariției unei crize, și nu pe cei care sunt îndrituiți să aplice legea. Datorită intensității implicării statului în toate domeniile socialului și de asemenea grație diferitelor structuri devotate regimului communist, tranziția către democrație a fost, și în unele cazuri încă mai este, deosebit de dificilă. Astfel, cu toate că prăbușirea regimurilor comuniste central și est-europene a avut loc între anii 1989 și 1991, chiar și în prezent țările foste comuniste întâmpină mari dificultăți în implementarea reformelor democratice, în anumită măsură și din cauza unei filosofii politice, a unor concepții și structuri aparținând regimurilor autoritare conduse cu mână de fier. În cazul românesc proastele obiceiuri, incompetența, corupția și indiferența decidenților politici și-au spus cuvântul în seara tragediei. Astfel este justificată, atât din punct de vedere teoretic, cât și practic, abordarea modului cum s-a realizat trecerea de la comunism la democrație, din perspectiva aplicării procesului de îndepărtare a persoanelor care au avut legături cu regimul communist și care nu au aplicat proiectul de reformare a societății dorit de către cetățeanul de rând care suportă efectele negative ale proastei administrații.

Imaginea, pe care o vedem, este aceea a unor institutii ineficiente și corupte, fără responsabilități sau atribuții, deși există legi care să le impună autoritatea. Este imaginea unei societăți și a unui stat care de 25 de ani reprezintă și își protejează cetățenii. Un alt supraviețuitor al dezastrului, artistul Adrian Despot, caracterizează tragedia. „*Este fix o concluzie a incompetenței, a ignoranței acestui popor care, de 25 de ani, a lasat gălețile să curgă, pomenile electorale și multe altele ! Ne-a marcat pe toți, a fost un moment colectiv, e o traumă colectivă, dar este o trauma cu care va trebui să trăim, să mergem mai departe și să avem grijă ca ce s-a întâmplat*”

atunci, în acea seară, să nu se mai întâmple”, conchide Adi Despot⁸. A fost nevoie de o tragedie care să trezească sentimentul comun de responsabilitate și implicare, de conștientizarea nevoii de schimbare profundă în societatea românească. Dezastrul a depășit granițele României printree victime numărându-se o italiancă și un student turc.⁹ Colectiv a însemnat o epocă care s-a încheiat și o alta care a început prin importante proteste de stradă ce s-au desfășurat în marile orașe ale României, proteste care au dus la căderea guvernului condus de Victor Ponta prin demisia acestuia din urmă. Evocarea unui important moment de către un supraviețuitor descrie sfârșitul unei perioade dificile a societății românești. „Am ceasul meu pe care l-am avut în seara aceea, care a rămas la ora asta și l-am găsit întâmplător, nici nu știam că-l mai am... L-am găsit întâmplător, dar mă rog, nu mai are ecran, e ora la care s-a spart. S-a spart ceva în noi toți cei prezenți acolo...În noi ăștia de vârsta noastră.”¹⁰

Sincopele și blocajele sistemului instituțional

Un element care a demonstrat ruptura din cadrul societății românești a fost comunicarea dintre instituții și societate precum și efectele acestei lipse de comunicare. Odată cu diversificarea și masificarea comunicării, oamenii politici, managerii, artiștii cunoscuți chiar și, în general, orice persoană a cărei carieră depinde într-o măsură mai mică sau mai mare de opinia pe care publicul și-o face despre ea, apelează la serviciile celor numiți *specialiști în comunicare și mass-media*. În acest caz, trebuie să înțelegem prin comunicare transmiterea unei imagini, transmitere care se realizează mai ales prin mass-media. În mod normal, reprezentarea pe care ne-o facem despre persoana în cauză, să fie puternică și în același timp favorabilă.

În caz contrar, afirmăm că persoana vizată nu are „trecere la public”, că „nu reușește să comunice”; imaginea sa nefiind cea pe care dorește să o ofere. În loc să o lase astfel la voia întâmplării, este în interesul ei să o consolideze și să facă în așa fel încât să fie pozitivă.

În domeniul comunicării, informația reprezintă *ceea ce se comunică într-unul sau altul din limbajele disponibile*. În realitate informația trebuie considerată ca o combinație de semnale și simboluri. Semnalele ne trimit cu gândul la undele sonore pe care le emitem în actul vorbirii, la undele radio sau cele de televiziune. Semnalele pot conține semnificații care – datorită unor convenții sociale – pot fi decodate. Altfel spus, semnificația unui simbol este dependentă de un consens în practica socială. Comunicarea pleacă de la emițătorul care intenționează să transmită informația și care folosește un cod care îi servește cel mai bine scopului său. Actul comunicării se încheie cu implicațiile pragmatice pentru receptor, etapă finală a transferului de informație. Este exact ceea ce a lipsit în cazul tragediei din 30 octombrie 2015. Reprezentanții instituțiilor cât și a *Inspectoratului de Stat pentru Situații de Urgență* au dat la cald răspunsuri total evazive și neconcludente. Ancheta

8 „Lunga lista a celor vinovati pentru tragedia din Colectiv. „Este o concluzie a incompetentei si ignorantei”, <http://romaniateiubesc.stirileprotv.ro/emisiuni/2015/sezonul-2/lunga-lista-a-cel-or-vinovati-pentru-tragedia-din-colectiv-este-o-concluzie-a-incompetentei-si-ignorantei.html>, accesat în data de 03.04.2016.

9 Cătălina Mănoiu, „INCENDIUL din Colectiv: O italiancă de 20 ani și bodyguardul clubului, în stare critică. Prietenii tânărului îi caută rudele”, <http://www.mediafax.ro/social/incendiul-din-colectiv-o-italianca-de-20-ani-si-bodyguardul-clubului-in-stare-critica-prietenii-tanarului-ii-cauta-rudele-foto-14869815>, accesat în data de 01.04.2016.

10 „Lunga lista a celor vinovati pentru tragedia din Colectiv. „Este o concluzie a incompetentei si ignorantei”, <http://romaniateiubesc.stirileprotv.ro/emisiuni/2015/sezonul-2/lunga-lista-a-cel-or-vinovati-pentru-tragedia-din-colectiv-este-o-concluzie-a-incompetentei-si-ignorantei.html>, accesat în data de 03.04.2016.

autorităților a demonstrat că multe dintre instituții cu atribuții în domeniu nu și-au îndeplinit atribuțiile. După cinci luni de la tragedie avem puține răspunsuri despre ceea ce s-a întâmplat în acea noapte și despre starea generală a sistemului instituțional care ar fi trebuit să răspundă pentru faptele grave întâmplată. Concret avem doar cinci persoane acuzate și cercetate: cei trei proprietari ai clubului și doi angajați ai I.S.U. care au trecut cu vederea neregulile înregistrate în acea locație. Un mecanism al anchetelor s-a declanșat și a încercat să ne explice, fără însă a ne convinge, că lucrurile se află sub control, că au nesocotit reglementările cei care aveau obligația să se asigure, că locul este potrivit unor astfel de manifestări artistice. Au fost ulterior prezentați autorităților cei care s-au ocupat de efectele pirotehnice de la care a început incendiul și erau asigurate de firma *Golden Ideas Fireworks Artists*. La debutul anchetei, administratorii au încercat să distrugă documentele prin care puteau fi incriminați. Ceea ce a demonstrat ancheta este că au existat mai multe nereguli și omisiuni grave care au dus la incendiu și la tragedia care a îndoliat 64 de familii și o întreagă națiune a devenit neputincioasă în fața durerii. Un lucru este cert tinerii care și-au găsit sfârșitul puteau fi salvați în acea seară fatidică dacă normele de funcționare ale localului ar fi fost respectate. Dacă reforma instituțională ar fi fost dusă la bun sfârșit și funcțiile importante ale instituțiilor ar fi fost deținute de oameni responsabili nu am fi avut nici Colectiv, nici Siutghiol și nici Apuseni unde și-au pierdut viața oameni care puteau fi salvați. Despre colectiv a fost produs și un documentar cu o audiență record¹¹.

O simplă căutare pe internet demonstrează cât de mare a fost interesul realizării acestui documentar. Cel care a venit cu ideea realizării acestui documentar a fost Mișu Predescu, coordonatorul echipei românești de producție. Predescu a declarat că a fost profund impresionat de tragedia întâmplată la 30 octombrie în clubul Colectiv și s-a gândit împreună „cu mai mulți prieteni” cum ar fi să spună povestea din perspectiva „oamenilor de acolo, adică a acelor care au trăit infernul”. Pe blogul unui jurnalist român putem citi impresiile de la proiecția specială. *„Pe scenă, producătorul filmului, Mișu Predescu, învârte microfonul în mâini, căutându-și cuvintele. „Noi am făcut propunerea către Discovery.... am vrut să strângem mărturia despre această tragedie... să spunem tuturor povestea...” I se frânge glasul când vorbește despre mărturiile supraviețuitorilor. Pe multe nu le-a putut introduce în documentar. “Sunt prea dure”, șoptește în microfon”¹².*

La proiecția specială a documentarului au fost prezenți Charlotte Reid, producător executiv din partea *Discovery Networks International*, alături de Mișu Predescu, și *Nick Allder*, expert internațional în efecte speciale și măsuri de siguranță, care a luat parte la realizarea documentarului¹³. *Charlotte Reid* a declarat că documentarul¹⁴ va fi difuzat și în alte țări prin rețeaua Discovery. „Suntem foarte hotărâți să spunem povestea și dincolo de granițele României”, având în vedere că pe canalele Discovery se spun „povești despre oameni, pe teme universale și care ne ating pe

11 Documentarul „Dezastrul din Colectiv” are audiență record pe Youtube. Unii utilizatori sunt însă nemulțumiți. VEZI aici producția Discovery, dar și FILMUL realizat de DIGI 24. Care dintre ele este mai aproape de realitate?, <http://www.evz.ro/dezastrul-din-colectiv-audienta-record-pe-youtube-pestre-260-de-mii-de-vizualizari-in-doua-zile-vezi-aici-documentarul-despre-incendiul-care-a-ucis-64-de-tineri-video.html>, accesat în data de 01.04.2016.

12 „Dezastrul din Colectiv” – un film tulburător, <http://www.petreanu.ro/dezastrul-colectiv/>, accesat în data de 01.04.2016.

13 Sebastian Eduard, „Dezastrul din Colectiv – Un documentar Discovery despre noaptea aceea”, <http://www.smartfm.ro/dezastrul-din-colectiv-un-documentar-discovery-despre-noaptea-aceea/>, accesat în data de 01.04.2016.

14 „ Documentarul „Dezastrul din Colectiv”, difuzat în premieră de Discovery Channel pe 13 martie VIDEO, http://www.romaniatv.net/media_360163_documentarul-dezastrul-din-colectiv-difuzat-in-premiera-de-discovery-channel-pe-13-martie-video_276927.html, accesat în data de 01.04.2016.

toți”, iar acest film se încadrează în această tipologie a spus Reid care a mei declarat că: „Filmul e un tribut. Sunt lecții pe care merită să le luăm în seamă. Discovery spune povești despre lucruri universale, nu întreabă cine e de vină, ci prezintă faptele. Cred că face parte din moștenirea Discovery să spună această tragedie. Este o poveste importantă și este important ca și alții să o vadă. Filmul va fi difuzat în câteva țări, dar nu știu în acest moment unde”¹⁵. Mișu Predescu explică cum a luat naștere ideea documentarului „În noiembrie, am propus asta celor de la Discovery”¹⁶, a spus Predescu, adăugând că „împreună cu colegii de la Londra” a încercat să redea povestea într-un mod obiectiv.

„Concret, după ce în noiembrie 2015 a venit propunerea de realizare a unui documentar¹⁶ despre incendiul din clubul Colectiv din perspectiva martorilor, în decembrie a început producția. Reconstituirea a fost făcută la începutul lui ianuarie, iar în lunile ianuarie-februarie au fost filmate interviurile cu opt dintre supraviețuitorii tragediei, inclusiv și cu Gabriel Popescu cel care a sunat la 112 în noaptea incendiului, dar și cu cadre medicale și reprezentanți ai Poliției, a spus Mișu Predescu¹⁷. În afară de Gabriel Popescu, în documentar apar următorii supraviețuitori ai tragediei: Miluță Flueraș, Paul Grigoriu, Andrei Trifu, Adrian Dorogan, Ema Bărăscu, Mircea Becherescu și Cristian Matei. Producătorii din România și toți cei care au făcut parte din echipa de producție au descris modul în care a fost conceput și provocările pe care echipa le-a avut în producerea acestui documentar.

„Echipa de producție a muncit non-stop de la sfârșitul anului trecut, de când Discovery a acceptat proiectul, până zilele trecute, când filmul a fost gata. Pentru filmări, clubul Colectiv a fost reconstruit pe un platou de cinema. S-au respectat dimensiunile, distanțele și s-au folosit aceleași materiale – același tip de burete pe stâlpi și pe plafon, același tavan fals din lemn, aceleași artificii montate pe scenă, pe care s-a refăcut același set up aflăm de pe blogul unui jurnalist¹⁸. Despre impresia produsă de filmul documentar este inutil să mai vorbim deoarece l-au vizionat sute de mii de oameni ce au rămas impresionați de tragedie și de mărturiile supraviețuitorilor. Revenind la dezastru și la cauzele acestuia putem afirma că s-a produs datorită neglijenței și a nerespectării normelor legale și neimplicării multora dintre instituțiile administrative. Parchetul General care a anchetat tragedia susține că s-ar fi permis accesul unui număr de persoane mult peste limita admisă a spațiului care nu era prevăzut cu mai multe ieșiri de urgență și de evacuare și nici nu era destinat unor spectacole cu efecte pirotehnice. În lanțul slăbiciunilor putem include și Primăria sectorului 4 care a dat avizul de functionare pentru Colectiv. Primăria și-a adus aportul la încălcarea legii având parte din responsabilitatea tragediei. Printr-o hotărâre a Consiliului Local din 2012, este omisă obligativitatea avizelor I.S.U. sau a avizelor de urbanism. O altă instituție care poate fi învinuită este Prefectura Municipiului București care ar fi trebuit să exercite control de legalitate asupra hotărârilor Consiliului Sectorului 4 și nu a făcut-o. Lista instituțiilor care se fac vinovate de tragedie este foarte lungă, aceste instituții se fac vinovate de

15 Sebastian Eduard, „Dezastrul din Colectiv – Un documentar Discovery despre noaptea aceea”, <http://www.smartfm.ro/dezastrul-din-colectiv-un-documentar-discovery-despre-noaptea-aceea/>, accesat în data de 01.04.2016.

16 Oana Ghiță, „Documentarul „Dezastrul din Colectiv” va fi difuzat în premieră de Discovery Channel pe 13 martie – VIDEO”, <http://www.agerpres.ro/cultura/2016/02/26/documentarul-dezastrul-din-colectiv-va-fi-difuzat-in-premiera-de-discovery-channel-pe-13-martie-vid-eo-14-45-50>, accesat în data de 02.04.2016.

17 „Documentar Discovery despre tragedia din Colectiv. „Toate telefoanele din club sunau si erau aceleasi 2 nume: mama si tata”, <http://stirileprotv.ro/stiri/incendiu-in-colectiv/documentar-discovery-despre-tragedia-din-colectiv-toate-telefoanele-din-club-sunau-si-erau-aceleasi-2-nume-mama-si-tata.html>, accesat în data de 02.04.2016.

18 „Dezastrul din Colectiv” – un film tulburător, <http://www.petreanu.ro/dezastrul-colectiv/>, accesat în data de 02.04.2016.

neaplicarea legii și, indirect, au fost părtașe la dezastru. Neconcordanțele apar și alte anchete pe care le conțin rapoartele diferitelor instituții. În presa românească a fost confirmată și această neconcordanță publicată în unul dintre ziarele centrale. „*Raportul final al INSEMEX arată că substanțele care existau în aer nu au contribuit la declanșarea acestui incendiu. De asemenea, au existat semne de întrebare cu privire la viteza de propagare a flăcărilor. Specialiștii INSEMEX stabiliseră în raportul lor că viteza de propagare a flăcărilor a fost de 2,3 metri pe secundă, iar cei de la Institutul Național de nu au tras nicio concluzie cu privire la viteza de propagare a focului. Raportul final a stabilit că viteza cu care s-a deschis focul a fost de 3,5 metri pe secundă, mult mai mare decât cea stabilită inițial.*”¹⁹ Nu în ultimul rând trebuie să amintim rateurile pe care sistemul medical le-a dat în ciuda promitudinii, dăruirii și profesionalismului întregului personal medical în toată perioada de criză. S-a văzut clar că sistemul are încă nevoie de reforme și partial a oferit servicii medicale de calitate deși noi contribuim la acest sistem cu sume considerabile care nu se regăsesc în serviciile pe care le primim. Sistemul medical românesc are nevoie de o resuscitare deoarece tragedia din Colectiv i-a demonstrat limitele acestui sistem dar a dezvăluit și minciunile pe care cu nonșalanță ni le spun politicienii și managerii din sistem. Culturile bacteriologice identificate de către specialiștii din Europa demonstrează starea precară a spitalelor publice românești. Jurnalistul Cătălin Tolontan a publicat un articol pe blogul personal intitulat sugestiv „*Bacteristan*” articol care aduce informații suplimentare despre tot acest episod al infecțiilor și bacteriilor din sistemul sanitar românesc. Tolontan susține că: „*în toate cazurile prezentate au apărut bacterii extrem de periculoase. Analizele indică cu claritate faptul că aceste infecții au apărut în spitale, de unde de altfel și provin bacteriile. Cei mai mulți dintre pacienți au fost contaminați în sânge cu mai multe bacterii. Răniții au murit în stare de septicemie fie în țară, fie în străinătate, acolo unde părinții susțin că au ajuns târziu, după amânări și fără ca ei să fie informați cu privire la riscurile crescute din unitățile bucureștene. Este observația pe care a făcut-o și directorul spitalului din Bruxelles, Serge Jennes. El a tratat 8 răniți sosiți de la alt spital din România decât cele patru ale căror dosare le avem: Spitalul Militar. Toți cei 8 de la “Militar” erau și ei infestați!*”²⁰

Concluzii

Tragedia petrecută la Colectiv este, însă, un semnal de alarmă pe care tinerii l-au tras și au adus în atenție modul în care societatea ar trebui să țină cont și de opiniile lor. Acești tineri au creat o mișcare de rezistență și fenomene precum *Stufstock* la Vama Veche ce-și propune să păstreze valoarea și autenticitatea. Echivalentul din Vama Veche îl reprezintă festivalul *Fân Fest* care se desfășoară la Roșia Montană și care transmite mesaje manifest ale tinerilor. Trupele de tineri artiști români încearcă să difuzeze muzica de valoare în mediul social. *Norzeatic, Silent Strike, The Monojacks, Coma, Grimus, Robin and The Backstabbers, Altar, Lună Amară, Neurotica, Sunshine, Survolaj, Timpuri Noi, Zdob& Zdub, Oliver, Blazzaj, E.M.I.L., Alternosfera, Phoenix, Niște Băieți, Gândul Măței, KUMM, Travka, Defunkt, Du-te vino, Firma* sunt nume ale unor trupe care au umplut la refuz cluburile și au încântat tinerii la concertele în aer liber și iubitorii muzicii underground.

19 Raport final în tragedia din Colectiv: Flăcările s-au propagat mai repede decât se credea, <http://www.romanalibera.ro/actualitate/eveniment/flacarile-s-au-propagat-mai-repede-decat-se-credea--se-spune-in-raportul-final-in-ancheta-colectiv-412137>, accesat în data de 02.04.2016.

20 <http://www.tolo.ro/2016/04/07/bacteristan-13-dosare-ale-mortilor-de-la-colectiv/>, accesat în data de 8.04.2016.

Dacă efectul reduționist generat asupra fenomenului Colectiv reprezintă un element negativ ce poate fi atribuit ca responsabilitate sistemului politic și unei părți a societății, poate reprezenta și un motiv de îngrijorare în perspectiva clasificării democrației românești ca fiind una eficientă. După cum am prezentat lucrurile mai sus, însă, tragedia a avut drept cauză principală o culpă paralelă a instituțiilor centrale și a impasibilității multora dintre noi. Ar fi trebuit o implicare mult mai mare din partea societății deoarece electoratul a fost, în mare, o masă prin care s-a produs irosirea voturilor²¹ Un alt subiect intens discutat în mediile academice de profil îl reprezintă legitimitatea politică postdecembristă rezultată ca urmare a aplicării regulilor democratice utilizate odată cu trecerea la sistemul pluripartid și la implicarea acestui sistem în aplicarea legii și a regulilor democratice, în final la responsabilitatea guvernării.

În urma acestei analize, considerăm parțial justă ipoteza formulată în debutul studiului de față, că este mult prea devreme să tragem concluzii având în vedere efectul devastator pentru o mare parte din membrii societății. Este importantă, în opinia noastră, reevaluarea funcțiilor politice și sociale ale instituțiilor, este nevoie de mult mai multă implicare în fenomenul social al guvernării a cărui evaluare ne-am propus-o.

În momentul de față putem afirma că o bună parte a cauzelor tragediei din Colectiv se datorează sistemului politic postdecembrist și guvernelor care s-au succedat la putere. Acestea pot fi acuzate că nu au făcut ceea ce era necesar pentru a moderniza sistemul și lor le revine responsabilitatea unora dintre efectele negative care s-au produs în societate din 1990 și până în prezent. Fenomenul Colectiv a încheiat o epocă și a deschis o altă în care sperăm să devenim mai implicați și mai responsabili pentru ca astfel de tragedii să nu se mai producă și să nu fim nevoiți să închidem permanent răni sociale care sângerează, sunt total neproductive și, se pare, că nu învățăm nimic din ele .

BIBLIOGRAFIE

BARBU, Daniel , *Republica Absentă*, Editura Nemira, București, 2004.

BRYMAN, Alan , „The Nature of Qualitative Research”, în *Social Research Methods*, Oxford University Press, 2001.

LIM, Timothy C., *Doing Comparative Politics – An introduction to Approaches and Issues*, Lynne Rienner Publishers, Boulder, London, 2006.

TĂNASE, Stelian, *Clienții lu'tanti Varvara: istorii clandestine*, Humanitas, București, 2005.

GALLAGHER, Tom ,*Furtul unei națiuni. România de la comunism încoace*, Ed. Humanitas, București, 2004.

Resurse online:

GHIȚĂ Oana, „Documentarul „Dezastrul din Colectiv” va fi difuzat în premieră de Discovery Channel pe 13 martie – VIDEO”, <http://www.agerpres.ro/cultura/2016/02/26/documentarul-dezastrul-din-colectiv-va-fi-difuzat-in-premera-de-discovery-channel-pe-13-martie-video-14-45-50>.

MĂNOIU Cătălina, „INCENDIUL din Colectiv: O italiancă de 20 ani și bodyguardul clubului, în stare critică. Prietenii tânărului îi caută rudele”, <http://www.mediafax.ro/social/incendiul-din-colectiv-o-italianca-de-20-ani-si-bodyguardul-clubului-in-stare-critica-prietenii-tanarului-ii-cauta-rudele-foto-14869815>.

MITROVICI, Elena „ Raport final în tragedia din Colectiv: Flăcările s-au propagat mai repede

21 Daniel Barbu, *Republica Absentă*, (București: Editura Nemira,2004), 169.

decât se credea”, <http://www.romanalibera.ro/actualitate/eveniment/flacarile-s-au-propagat-mai-repede-decat-se-credea--se-spune-in-raportul-final-in-ancheta-colectiv-412137>

SEBASTIAN Eduard, „Dezastrul din Colectiv – Un documentar Discovery despre noaptea aceea”, <http://www.smartfm.ro/dezastrul-din-colectiv-un-documentar-discovery-despre-noaptea-aceea/>.

TOLONTAN Cătălin, Bacteristan – 13 dosare ale morților de la Colectiv, <http://www.tolo.ro/2016/04/07/bacteristan-13-dosare-ale-mortilor-de-la-colectiv/>

„Colectiv, simbolul generației underground din România. Cluburile din subsoluri au transformat Bucureștiul în „noul Berlin”, <http://stirileprotv.ro/stiri/social/colectiv-simbolul-generatiei-underground-din-romania-cluburile-din-subsoluri-au-transformat-bucurestiul-in-noul-berlin.html>.

„Lunga lista a celor vinovați pentru tragedia din Colectiv. „Este o concluzie a incompetenței și ignoranței”, <http://romaniateiubesc.stirileprotv.ro/emisiuni/2015/sezonul-2/lunga-lista-a-celor-vinovati-pentru-tragedia-din-colectiv-este-o-concluzie-a-incompetenței-si-ignoranței.html>.

Documentarul „Dezastrul din Colectiv” are audiență record pe Youtube. Unii utilizatori sunt însă nemulțumiți. VEZI aici producția Discovery, dar și FILMUL realizat de DIGI 24. Care dintre ele este mai aproape de realitate?, <http://www.evz.ro/dezastrul-din-colectiv-audienta-record-pe-youtube-peste-260-de-mii-de-vizualizari-in-doua-zile-vezi-aici-documentarul-despre-incendiul-care-a-ucis-64-de-tineri-video.html>.

Dezastrul din Colectiv” – un film tulburător, <http://www.petreanu.ro/dezastrul-colectiv/>.

„Documentarul „Dezastrul din Colectiv”, difuzat în premieră de Discovery Channel pe 13 martie VIDEO, http://www.romaniatv.net/media_360163_documentarul-dezastrul-din-colectiv-difuzat-in-premiera-de-discovery-channel-pe-13-martie-video_276927.html.

„Documentar Discovery despre tragedia din Colectiv. „Toate telefoanele din club sunau și erau aceleși 2 nume: mama și tata”, <http://stirileprotv.ro/stiri/incendiu-in-colectiv/documentar-discovery-despre-tragedia-din-colectiv-toate-telefoanele-din-club-sunau-si-erau-aceleasi-2-nume-mama-si-tata.html>.